

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Власенко Катерини Володимирівни

на кандидатську дисертацію **Ульченко Юлії Вікторівни**

„Управління розвитком електронної бібліотеки

в освітньому середовищі вищого навчального закладу”,

подану до захисту на здобуття

наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року спрямована на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у європейський і світовий освітній простір. Для реалізації одного з пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти та вирішенні перспективних завдань її сталого розвитку, а саме інформатизації та вдосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення педагогічної освіти і науки, Національна стратегія передбачає розвиток мережі електронних бібліотек на всіх рівнях освіти. Виконання цього завдання потребує модернізації процесу управління розвитком бібліотеки, зокрема в освітньому середовищі вищого навчального закладу. Тому проблема, порушена дисертанткою, є своєчасною та актуальною.

Спрямування проведеного дослідження на подолання виокремлених автором суперечностей, які стримують підвищення ефективності управління розвитком електронної бібліотеки в освітньому середовищі вищого навчального закладу, також свідчать на користь його актуальності.

Пошук шляхів подолання суперечностей, виокремлених дисертанткою, обумовив визначення мети й конкретних завдань наукової роботи, орієнтованих на розробку системи управління розвитком електронної бібліотеки в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу.

Ми погоджуємось з Ульченко Ю. В., яка вважає, що розвиток електронної бібліотеки в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу набуде ефективності за умов впровадження науково обґрунтованої системи управління та включає такі підсистеми (інформаційні ресурси електронної бібліотеки, інформаційні послуги електронної бібліотеки, кадрове забезпечення розвитку електронної бібліотеки, соціально-прогностичне забезпечення розвитку електронної бібліотеки), орієнтовані на використання сучасних ІКТ в усіх напрямках функціонування електронної бібліотеки ВНЗ, неперервне удосконалення системи ресурсів та послуг електронної бібліотеки відповідно до розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та потреб локальних та віддалених користувачів та використання критеріїв оцінювання ефективності управління розвитком електронної бібліотеки в освітньому середовищі ВНЗ, зокрема засобами автоматизованої системи моніторингу.

Варто зазначити, що окреслене розв'язання порушеної проблеми характеризується науковою новизною, яка полягає в тому, що дисертантом: уперше розроблено систему управління розвитком електронної бібліотеки в інформаційно-освітньому середовищі ВНЗ, що ґрунтовано на концептуальних положеннях системного, синергетичного та інформатичного підходів, включає такі підсистеми, як інформаційні ресурси електронної бібліотеки, інформаційні послуги електронної бібліотеки, кадрове забезпечення розвитку електронної бібліотеки, соціально-прогностичне забезпечення розвитку електронної бібліотеки; поглиблено наукові уявлення про сутність і зміст поняття „електронна бібліотека” як інформаційно-бібліотечної системи, що включає в себе електронний фонд документів, який організований за певною методикою та має певне цільове призначення, обслуговує локальних та віддалених користувачів; поняття „управління розвитком електронної бібліотеки”; критерії, показники та рівні ефективності управління розвитком електронної бібліотеки в ВНЗ; удосконалено методику використання сучасних інформаційних технологій у процесі управління

розвитком електронної бібліотеки в інформаційно-освітньому середовищі ВНЗ.

Проведений аналіз та узагальнення визначень базових понять дослідження, зокрема, „управління“, „розвиток“, „електронна бібліотека“, а також ураховуючи концептуальні положення в галузі ІТ в освіті та інноваційні підходи до ефективного управління бібліотекою ВНЗ дало підстави для визначення автором ключового поняття дисертаційної роботи – управління розвитком електронної бібліотеки, яке розуміється, як складова діяльності суб'єктів управління електронною бібліотекою, що спрямована на неперервне підвищення її інформаційного потенціалу та ефективності його використання шляхом створення сукупності нормативно-правового, кадрового, матеріально-фінансового, соціально-прогностичного, організаційного забезпечення засобами сучасних ІКТ.

Вагомим у запропонованій системі управління розвитком електронної бібліотеки є те, що засоби інформаційно-комунікаційних технологій охоплюють всі функціональні компоненти розвитку електронної бібліотеки та сприяють більш ефективній їх реалізації. Розроблена дисертантом цілеспрямована складна, динамічна система характеризується цілісним складом всіх її компонентів та відкритістю до зовнішнього середовища, яке своїми вхідними діями впливає на функціонування та розвиток ЕБ.

Слід відмітити, що результативність впровадження запропонованої системи управління було експериментально підтверджено педагогічним експериментом, що складався з констатувального, пошукового й формувального етапів, впродовж якого дисертантка визначала за критеріями та показниками рівні ефективності управління розвитком електронних бібліотек ВНЗ.

Варто згадати, що практичне значення результатів дослідження полягає у впровадженні в діяльність бібліотек ВНЗ України системи управління розвитком електронної бібліотеки, спрямованої на підвищення ефективності її функціонування; розроблено: „Інформаційно-пошуковий навігатор

інтернет-ресурсів психолого-педагогічного напрямку” з метою оперативного розкриття фондів бібліотек для інформаційного забезпечення навчального процесу та наукової діяльності вищого навчального закладу; комп’ютерну програму „Система моніторингу активності використання ресурсів електронної бібліотеки вищого навчального закладу” для визначення стратегічних і тактичних цілей управління ЕБ в освітньому середовищі ВНЗ; методичні рекомендації для фахівців бібліотек щодо інтеграції наукових публікацій до міжнародного наукового інформаційного простору; методику використання бібліотечного блогу для розширення інформаційного простору та популяризації електронної бібліотеки, інформування про нові ресурси та послуги серед локальних та віддалених користувачів; рекомендації з організації і проведення семінарів-практикумів засобами ІКТ, спрямованих на формування інформатичної компетентності молодих науковців та аспірантів; програму та інформаційно-методичного забезпечення курсів підвищення кваліфікації для працівників бібліотеки, зокрема електронної бібліотеки в дистанційному форматі.

Вірогідність результатів дослідження підтверджується експериментальними даними, які свідчать про ефективність розробленої системи управління розвитком електронної бібліотеки. Порівняння розподілів експериментальних та контрольних груп бібліотек за ступенем використання елементів системи управління розвитком здійснювалося із використанням непараметричного критерію Вілкоксона в середовищі статистичного пакету SPSS. Розрахунки показали несуттєві відмінності між розподілами до експерименту та суттєві відмінності після експерименту, що дозволило встановити статистичну значущість результатів на користь експериментальної роботи.

Відзначимо джерельну базу дослідження, що становить 364 вітчизняних і зарубіжних видань. Висновки до розділів та загальні висновки загалом відображають основний зміст та результати проведеного дослідження. Їх впроваджено в діяльність наукових бібліотек вищих

навчальних закладів України й апробовано в 14 одноосібних публікаціях, з них 4 статей у наукових фахових виданнях України та одна публікація в зарубіжному періодичному виданні. Апробація дослідження здійснювалася на 7 наукових конференціях різних рівнів.

Разом з тим, вважаємо за доцільне висловити дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації.

1. Зміст дисертації значно виграв би, якби автор, здійснюючи контент-аналіз сайтів бібліотек вищих навчальних закладів України (с. 40-52) щодо виявлення базових документів, які відображають бачення розвитку бібліотек з урахуванням потреб сучасного інформаційно-освітнього середовища, врахувала відповідний зарубіжний досвід управління, підкріплений залученням англомовних джерел.

2. У тексті представленої роботи дисертанткою розкривається міждисциплінарний контекст аналізу базових понять дослідження (п. 1.2), однак наведений матеріал не завжди супроводжується авторською оцінкою.

3. У структурі системи управління розвитком електронної бібліотеки в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу (с. 123) бажано було б розширити змістовні елементи підсистем соціально-прогностичного забезпечення розвитку електронної бібліотеки, що є нерівномірними за кількістю засобів ІКТ та використовуються у цих підсистемах.

4. Поряд з пропозиціями щодо реалізації змістовних елементів системи управління розвитком електронної бібліотеки бажано було б звернути увагу на можливі проблемні аспекти їх впровадження в практику діяльності бібліотек вищих навчальних закладів України.

5. У списку використаних джерел представлено лише 5 джерел іноземними мовами, що є недостатнім для такого роду досліджень.

Разом з тим висловлені зауваження не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження Ю. В. Ульченко.

На основі аналізу дисертації, автореферату і публікацій здобувача вважаю, що дисертаційна робота „Управління розвитком електронної бібліотеки в освітньому середовищі вищого навчального закладу” є актуальною, самостійною і завершеною науково-дослідною працею, яка за рівнями наукової новизни, теоретичного і практичного значення відповідає державним вимогам до кандидатських дисертацій та пунктів 9, 11, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, а її автор – Ульченко Юлія Вікторівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри вищої математики
Донбаської державної
машинобудівної академії (м. Краматорськ)

К. В. Власенко

Підпис К. В. Власенко засвідчує
Проректор з наукової роботи, управління розвитком та
міжнародних зв'язків Донбаської державної
машинобудівної академії
доктор хімічних наук, професор

М. А. Турчанін